

Nemzeti Társalkodó

Februarius 15dik napján 1834.

A' Szép nem Postájához.

Azon panaszt, mellynek t. posta úr megszüntetésére álla egy évvel ezelőtt a' szép-nem szolgálatjába, 's mellyet „az új év első reggelén véletlenül betoppánván a' Társalkodóba“ ennek első lapján a' legvalóbb színben terjeszte előnkbe, — szépeink a' múlt év második felében gyakran 's méltán ismétlék. Magok a' „Bíráloi észrevételek,“ hogy a' többi rokon tárgyuakat ne nevezzem — mellyeknek különben megmarad tulajdon becsök 's érdemök — sokkal több helyet foglalának el a' Társalkodóban, mintsem hogy szépeinknek csak két vagy három szám is lehetett volna érdekes: annál inkább, mivel tulajdon postájok is egészen kimaradt.

Mentül szívesebb részvét 's köszönettel vették az első három hólnapi szolgálatot; annál sajnosabban kellett érezniük postájoknak azutáni elmaradtát. — Egy lelkes szépet, kinek személyében nemének tökélyei egyesülnek, méltán vehetek erre például. Míg k. t. posta úr a' szánakozásra méltó „De Foix Francziskát“ — a' mese alakjában sok szépet

's helyest rejtő „ Szerelmi-szarándokot „ — az első tekintetre tetszőnél sokkal komolyabb czélzatu „ Bajviadalt „ 's a t. közlé szépeinkkel: addig Nemz. Társalkodónknak vala szerencséje posta érkezéttel előbb felbontatni; mire azután a' „ Wiener Theater Zeitung „ későbbben pedig a' „ Regélő 's Honművész „ lett nemzetiségből méltatva.

„ Nem olvassa többé kegyed az erdélyi Társalkodót? „ kérdém egyszer a' második félév folytatában, miután már többidőtől fogva csak a' másik két lapot találám a' varró asztalon.

„ Mióta postánk, ugymond, a' többi férjfiak példájára tölünk hűtelenül elpártolt csak futólag tekintem meg tartalmát; mert a' dipomaticai, heraldicai, 's ki tudja még miféle, nálamnál tanultabb embereknek való; deák jegyzetekkel halmozott értekezések, vagy bársonyban vagy bársonnyal borított szobában született e Constatin: az engem illetőre 's nekem tudni méltóra nem tanitnak, se nem mulatnak; mi nélkül nemünk komolyabb tárgyakat felfogni béketüretlen. „

A' felelet elején ejtett fulánk, bár méltatlanul, még is érte szívemet. Elmellőzöm annak vitatását, ha az iránta való lelki tiszteletből egyedül t. posta urat, vagy egyszersemint nemünket, 's ebben talán leginkább magamat akartam védeni: elég hogy minden tehetségést felhordék annak megmutatására, hogy a' szépnem postája nem pártolt el hűtelenül kegyasszonytól, hanem környülmé-

nyi akadályozzák rendes szolgálatját. Így megcsökken, ha csak valamennyire is, nemünk iránti rossz feltétele, gondolám magamban. Különbféle okait adám tehát a' szépnem postája kimaradtának.

Ha szolgálatba léptekor mingyárt nem jelenti vala, hogy ne képzeljük „két kerekü targonczával, vagy valami béna ló hátán gubával 's csüngő postasíppal;“ könnyen azt adhattam volna elő, hogy talán nem lévén elegendő takarmánya, lovát eladta, 's gyalog kénytelen a' hazát bójárni; vagy hogy valamely házi komondor, melyek minden postásíp nemü bátrabb hangok ellenzői, lovát elriasztotta, 's a' nagy pusztán ezzel együtt eltévedt; 'sat, de a' tündér szolgálatjában lévő elementaris lélekről; Juno hét színű postájáról, vagy Perseus szárnyas lováról mind ezt nem mondhattam; ámbár ezen alakokban sem lehetett a' szépnem postája ment minden akadálytól. Az elementaris lélek tündér asszonyával mindég ellenkezésben lévő hatalmas Negotia tündérnét okozám tehát, hogy az elementaris lelket asszonyjának boszujára, vagy valamely zordon vidékre varázsolta, 's ott lekötve tartja; vagy a' mi legszánandóbb volna, az állati ország valamely szótalan nemének egyikévé, p. o. halálá változtatta.

Ez utolsó véleményt a' t. szépnem postája csak megszóllamlása által oszlathatja-el. Előbbeni szolgálatjába lépte lesz a' czáfolat,

's szolgál feleletül: mire tisztelettel kérem t. posta urat magyar ajku szépnemünk nevére. — En addig is, nem mint választott, mert ezzel együtt jön a' reátermetség is, hanem önajánlköző, 's így meglehet a' szép hivatalra alkalmatlan ideigleni helyettes, Zschokke csinált útján ballagok az ákimi király tör-ténetével, szépnemünknek udvarlására.

Hdgr.

Frempong ákimi király.

Afrikának napnyugoti oldalán, a' forró nap alatt, mángó, czedrus, pálma, esuda-fáknak, 's gummi erdőknek árnyékában egy messze tartomány terjed-el; neve Guinea. Fekete öslakósi, a' négerek, külön királyok alatt éltek, 's országaiknak különféle ne-veket adának. De a' sokkal értelmesebb eu-rópaiak ide érkezvén, nem sokat gondoltak a' szerecsének Geographiájával, hanem ma-goknak újat csináltak: — Guineát, hol az ő guineáiknak való aranyport találták, azon-nal új kerületekre osztották; 's azoknak ne-veket azon tárgyakról adának, mellyeknek szomját ott kielégíthetni reménylették. Így neveztetnek mai napig is Afrikában, nálunk készült földképeken, a' Borspartok, Elefánt-csontpartok, Rabszolgapartok, Aranypartok, 's a t. — A' kereskedő európaiak az egész vi-lághól örömet kereskedő boltot csináltak vol-

na; a' világ részeit annak falaivá, az országokat pedig portékás ládákká teendők.

Az Aranypartoknak nagyobb részét teszi Akim ország; melly szerencséjére mintegy ötven mértföldnyire fekszik a' tenger-melléktől: 's így az istenfélő fejer európaiak pusztá 's nyomoruvá nem oly korán teheték.

Frempong, az ákimi király, hallott már valamit a' fejer tengeri-szörnyekről, a' mint bennünket becsületes európaiakat a' tudatlanok nevezni méltóztattak. Ők, kiknek kormfekete színök ismeretes, 's a' mi barna szőke fekete hosszú hajaink helyett, gyapjas a' la Titus göndör haját viselnek, minket tengeri szörnyeknek neveztek! — Sőt némelyek bennünket éppen emberevőknek tartanak, 's miveletlen nyelvöken nekünk olly nevet adnak, a' mi magyarul mintegy h ú s e v ő ö r d ö g ö t jelent.

Miért adták nekünk ezen utálatos nevet annak okát könnyü kitalálni. Midőn t. i. a' fekete rabszolgák Afrika belsejéből az európai hajókra hurczoltattak, 's szorgoson megvizsgáltattak ha egészségesek e, 's mennyit érjenek: ekkor nékiek ügyetlenségből természetesen csudálkozniok kellett azon, hogy tagjaikat megtapogatták; a' mit ők durva gondolkozásoknál fogva szemtelenségeknek tarthattak, 's azt nállok legfeljebb a' mészárosnak engedték volna meg a' baromvásárban. Így jutottak ők a' balvélekedésre, hogy azon czélból vétetnek meg, hogy őket leöljék 's meg egyék. —

De hogy igazat mondjunk, csakugyan meg kell vallani; hogy mi európaiak ezelőtt a' feketéket szinte nem tartottuk igazi embereknek, hanem valamely állat-nemnek, melly a' majom 's ember közt vagon. Tudósaink világosan megmutatták, halhatatlan 's rézmetszésekkel ékesített munkáikban, hogy a' feketék, már koponyáiknak alkotásánál fogva kevesebb értelemmel bírjanak, mint mi másforma hecsületes emberek. De mióta a' négerek 's négerleányok szép költeményeket írtak, a' legügyesebben számoltak, beszédet tartottak, európai szolgálatban európai katonák vezéreivé lettek; 's mióta Hayti szigeten köztársaságokat alapítottak, hol iskoláik, hajóépítési, álgyuöntési, 's egyéb gyárműhelyeik vagnak; olly constitutiót 's törvényeket szabtak, mellyeket némely okos ember még némely európai országba is oda kívánna: az óta megváltozott a' néger elmebeli tehetség felőli vélemény; 's a' nagy tudósok, halhatatlan munkáikkal azóta elhalgattak.

Az ákimi királyról elis felejtkeztem; holott ő felőle, 's első öszvejöttéről európai ábrázatokkal, akartam szólni.

A' mint már mondám, hallott a' király már valamit a' fejer tengeri szörnyekről, mellyek a' tengeren által jöttek, 's egy nagy faládából a' partra kimásztak. Illy formán fejezték ki magokat a' miveletlenek; 's az eredetiség miatt ezután is megtartom sokszor goromba szőejtéseiket. — Az útasok, mellyek ezen teremtményeket tulajdon szemeikkel lát-

ták, azt beszéllik, hogy ezen szörnyetegeknek szembetűnő hasonlatosságok legyen az emberekkel; hogy két lábon 's egyenesen járnak; hogy olyan szavok legyen, mellyel mindenféle hangot adhatnak, a' mi gyanítja, hogy más állatokhoz képest magokat ők is érthetőkké tehetik. De hogy egymás közt nem mindnyájan egyforma természetűek, 's nem egy színűek: ábrázatjuk ugyan mind rút fejér, de testök többnyire tarka 's fityegős (zottig); némelyike kék, egyik zöld, másik veres, 'sat. — Más útasok ismét azt állították, hogy azon tengeri teremtmények nem emberek, hanem valamely neme a' tengeri ördögöknek; hogy sokaknak közülök az orrok alatt hosszú hajok legyen; hogy legörömbösebb olly vizet isznak, mellyet ember meg nem ihat; mert néhány csepp is: elég hogy az ember száját tűz gyanánt égesse: hogy olly dorongokat hoztak magokkal a' tenger fenekéről, mellyekben villám 's dörögés vagyon; 's ha e' dorongot egy repülő madárra igazítják, ez halva esik le a' földre, mintegy nyiltól találva, a' dorongnak villámlására 's dörögésére.

Az ákimi király, egy mély belátásu 's igen értelmes úr, ezen hírekre nagyon csudálkozék; sokat nem hitt, 's hazugságnak ámitásnak vagy tévedésnek tartá: de ismét ugyanazon hírek érkeztek. Almélkodása legnagyobb lett, midőn végtére országának egy derék 's bölcsességéért tisztelt embere, utjáról mellyet kereskedés végett tett a' tenger

partokon, visszatért. Ez is látta tulajdon szemivel a' tengeri szüleményeket; 's a' királynak azt állította, hogy azok más világi emberek legyenek. Ezt igen világosan, 's a' következő általa tapasztalt okoknál fogva mutatta-meg:

„Vagynak némelyek a' parton közülünk, úgymond, kik azon teremtmények nyelvét megtanulták, 's velek beszélni tudnak; ezt még eddig más állatokkal nem tapasztaltuk: azoknak tehát embereknek kell lenni. De hogy adott é nekik az Isten értelmet olly mértékben mint nekünk, azt nem tudom, 's csaknem kételkednem kell felőle: mert némelykor okosoknak tetszenek ugyan; de gyakran ellenkezőt bizonyítanak. Legnagyobb kedvök abban áll, ha egy bizonyos égett vízből ihatnak; mellytől megbolondulnak, nevetnek 's kiáltanak, szédelegnek 's nem tudnak egyenesen állani, egymást megölelik, ütik 's megsértik; ugrálnak míg csak álomba nem merülnek. Ha felébrednek, ismét okosoknak lenni tetszenek.“

„Vagyon hajlandóságok a' tánczra is. Tapasztaltam, hogy ha egyik közülök egy szőrös pálczával egy üres fa felett vonogat, melyre vékony öszvetekert száraz belek vagynak feszítve, a' többiek azon visitásnál, melly a' belektől származik, rángatózást kapnak lábaikban; mások mért lépésekkel keringnek, némelyek hol jobbra hol balra ugranak vagy lépdegélnek.“

„Továbbá tapasztaltam, úgy mond, hogy

valami varázs czédulájok is vagyon; melyekkel sok időt vesztegetnek. Két, három, vagy négyen öszeülnek, a' tarkára festett czédulákat, mellyek egyforma nagyságuak, előveszik, azokat öszekeverik; 's egymás közt elosztják. Ezután mindenik saját czédulájára bámul, 's szemeit rólok el nem fordítva mérőn függeszti azokra. Egyszerre mutatkozik a' czédulák varázs ereje; mert némelyek ábrázata elsetétedik 's komollyá lészen mások rút kárörömmel nevetnek; egyiknek oly öröm sugárzik szemeiből, mintha vele nagy szerencse történt volna; másik szomorúvá 's kedvetlenné lesz; némelyek végtére oly kétségbeesve néznek ki, mintha a' mi nekik e' világon legkedvesebb, meghalt volna."

„Nem tagadom, hogy némelykor úgy vettem észre, mintha ezen vadembereknek valamely vallások is volna; a' mit különben az állatoknál nem tapasztalni. De az ő isteniszteletök 's szertartásaik, a' mint könnyen képzelhetni, igen durvák. Van közöttök egy, kinek kezeit 's képét kivéve egész teste fekete; de különben olly természetű mint a' többi. Ezt mindnyájan körülveszik, 's fenhangon kezdenek bőgni, minek nagy hasonlósága van a' mi énekünkkel. Ha már elfáradtak a' nagy kiabálásban, ekkor a' fekete mint egy óráig beszél egyedül, sokszor a' felhők-re mutat, 's kezeivel maga körül hadarász, mintha ütközetre biztatná őket; 's e' mellett olly nagyon kiabál, mintha mindnyájan siketek volnának. A' többiek ülnek, térdepel-

nek, vagy állanak; némelyek figyelmetesen látszanak halgatni a' feketének lármáját, mások egymással suttognak, némelyik pedig mélyen aluszik. Egyik sír, a' másiknak pedig úgy forognak fejében szemei, mintha lelkét mingyárt kiakarná adni. Midőn a' fekete beszélni megszűnt, ismét mindnyájan vigak lesznek, 's újra elkezdik azon énekhez hasonló kiábálást, 's egyenként a' feketéhez mennek, ki nekik valamit enni és inni ad."

Az ákimi király fejét rázta ezen hírekre, mint a' szokatlan 's hihetetlen dolgoknál mellyeket egészen eltagadnunk még sem lehet, tenni szoktunk. Kivánsága legnagyobb lett, ezen különös tengeri teremtményekből egyet, ha lehet elevenen láthatni.

Legtapasztaltabb 's legbölcsebb tanácsosít hívá tehát magához, hogy vélekedéseket megkérdje. A' legöregebbek eképen szóllának: „Frempong! te hatalmas király 's nagy vitéz, ójad magad attól, hogy azon természet szörnyetegeinek egyikét boldog hazánkba hozasd; mert nem ok nélkül tartunk, hogy az szerencsétlenséget okozand. Nem lett volna é hatalmas őseid, a' mi királyaink erejének; nem lett volna é tulajdon hatalmadnak könnyü dolog Ákim országot a' lakott földnek határáig terjeszteni? — De nemzetünk mindig vigyázott, hogy országuink határai a' nagy 's végtelen sós vizig ne terjedjenek: mellyet az Isten csak szörnyetegeknek rendelt laktanyául. Száljon le ott a' nap minden estve, hogy megtisztuljon 's magát erősítse, 's reg-

gelre ragyagóbb fényben jöhessen fel hozzánk a' kék hegyek megül. Mi ott szerencsét ne keressünk, mert napunk a' nagy sósvizet tűzével éleszti, onnan jön setét felhőkben a' zivatar, onnan a' pusztító szélvész, menydörgés, 's az essős időnek tüzes lángja. Onnan jöttek ama emberforma szörnyek is, melyek dorongaikban villámot hordoznak, 's viz képében tüzes szemet isznak."

Igy szóllottak a' tanácsosok legöregebbjei. De a' fiatalabbak, kíváncsiak mint maga a' király, e'kép vélekedtek: „Egy királynak 's tanácsának mindent a' mi feltűnik megillik vizsgálni, ha káros é vagy hasznos, hogy a' népet e' felől érthesithessék. Mindenek előtt pedig szükséges, hogybőbizonyuljon, ha a' nagy sósviznek ama partra vetett lakói valóban emberek legyenek e'."

Mint Európában, úgy történt az ákimi király udvaránál is. — Frempong, a' mi a' titkos tanácsban történt, elbeszélte kedvesének, egy igen szép, 's alig 15 esztendő s Mandingonak. Ezt azonnal a' leghevesebb kíváncsiság kinzotta, hogy azon csudálatos izéket a' sóvizből megláthassa; 's a' legnagyobb hízkeléssel kérte a' királyt, hogy közülök legalább egyet hozasson.

Mind a' két nemen lévő európaiak! mit nem tesz a' szerelem?

Azon leírás szerént, melyet ezen fiatal Mandingo felől velünk közlöttek, neki valóban egy néger Venusnak kellett lennie. Ébenfa 's rózsaszín vegyület volt színe egész

testének. A' tiszta 's átlátszó fekete szinen keresztül bájos rózsaszin tündöklött, mint hajnalsugár a' setét éjelen, vagy távol vilámlás a' terhes fekete fellegen keresztül. Szép nagy szemeből vidám 's nyájasság sugárta; kised szája, mely a' legkissebb mosolygásnál is két sor ragyogó fejer fogat, mint két sor tiszta gyöngyöt mütata, csak szerelmi kéjt 's örömet látszék lehelni. Képzeljünk ehez egy tojás gömböljég forma kis fejet, egy hollószin egyenes szép nyakat, a' leggyönyörűbb idomu vállat, 's legszebb tartásu derékat, a' lassan domborodó melynek kecsseit: 's könnyen megfoghatónak fogjuk találni, hogy az ákimi király inkább meghólt volna, mint a' szeretetre méltó szép Mandingo kérését nem teljesítendő.

Külde tehát azonnal legvitézebb katonái közül egy választott követséget a' tenger partjára, hogy a' tenger síjait, ha valóban ésszel áldott halandók volnának, közülök egynek elküldésére az ő udvarába, megkérjék: vagy ha tapasztalnék, hogy csak addig isméretlen állatok legyenek, egyet közülök elevenen megfogjanak, 's neki elhosszák.

A' követség elúta. Az európaiakat a' tengerparton egy faluban, az ottani négek közt barátságban 's békességben találták. Távol a' tengeren egy nagy hajó látszott, árboczaival 's vitorláival. Tulajdonosi dánusok valának, kik az aranypartokon Ákra országban kereskedés végett egy gyarmatot telepíteni jöttek. Ezek örömmel hallották, hogy

egy király Afrika belsejéből velek ismeretséget kíván kötni. Már előre képzelték a' nagy mennyiségű aranyport, gummit, elefántcsontot, gyémántot, drága fűszereket, a' sok rabszolgákat, 's más kincseket, melyeket ott szerezhetnek. Kámp nevű sáfárt választák tehát, ki a' követségnek 's egy tolmátszának kíséretében Ákimba menjen.

(végzete következik).

Korunk kívánatai.

Az idő' lelke és valódi kiműveltség már oda vitte Hazánkat, hogy minden lelkes hazafi meg van győződve a' paraszt sorsán törvényes úton teendő könnyebbités' szüksége felől. Örömmel telik-el minden emberbarát, hallván társalkodásokban hazánknak sok műveltebb, és nagyobb birtoku fiaitól, oly nyilatkoztatásokat, melyek ön megtagadással és penészes előítéletek feletti felemelkedéssel lévén öszvekötvé, az ember szeretet tiszta forrásából származottaknak méltán tarthatunk. Ezen szent célra törekedve, nem tartom idő előttinek rövid kivonatban közölni hazafi társaimmal azon módokat és eszközöket, melyekkel éltek Európa' státussai a' jobbágyság eltörlésére, a' parasztnak tulajdonosi jogja megadására, és az apró birtokos helyes gazdálkodási akadályai elhárítására.

Csak a' lehet jó hazafi, hív polgár, kit valami a' hazához köt, csak azt érdekli iga-

zán a' haza' és thron' ügye. Mely, édes érzés lehet ezen egy nehány ezer köteleket, milliommokkal szaporítani, mely szép kinézés a' jövendőre egy száz meg száz különféle érdekektől elszaggatott hazát kevés idő alatt, egésznek, erősnek, nagynek elnyomhatatlannak látni. Ezen szempontból kiindulva, törekedének a' mivel Németsországnak némely bőlts kormányai a' nagy cél elérésére. — II. József volt az első Németsországon, ki egy közönséges földbirtokra szabott adót — Allgemeine Grund Steuer — hozván bé, a' földes uri jogokat korlátok közé szorította, a' midőn a' földre vetett adó — Grund Steuer — a' tiszta jövedelmiből száztól 12. 1/5-öt tett, a' földes uri haszonvételeknek pedig minden nemét pénzre tévén által, legfelyebb száztól 17. 4/5-re határozottatott. Franciaországban a' revolutio kezdetével minden földes uri jogok megszűntenek. Az 1789 4dik augustusi nevezetes ülés volt az első, melynek éjjelén a' birtokosok és papság magok földes uri jogjaikról önként lemondottak, vadászat és egyéb apróbbakról kár pótlás nélkül, dézmáról és más nagyobb jövedelmeikről kár pótlás mellett. De fájdalom! a' dolog nem tartotta meg ezen békességes folyamotját; — a' historia, a' legbölcsebb oktató, ez már sokszor megbizonyította, hogy a' hol szükséges reformak magok idejekben elmulasztatnak, azoknak kicsin lelkü ellenségei nagyobb rosszat vonnak magokra. 1793, jul. 17én minden földes úri jogok kár pótlás nélkül eltöröltettek. Német

országoknak francia befolyás alatt lévő részeiben már a császári uralkodás alatt igazságosabb móddal mentvéghez a reform. Vestfáliában 1808ban a Béri nagyhercegségben, és a Haudre departamentekben 1811ben a jobbágyság és minden abból származott földes-ur-i jogok, melyek még a régi időszenei voltak, kár pótlás nélkül eltöröltettek, az egyéb haszon vételek, mint a Geldrente, melyet magunkra alkalmaztatva, talán taxának nevezhetünk, úgy a dézmák, robották mind pénzre tétetvén által, az első negygyel, a második öttel kamatoltatott száztól, úgy azonban, hogy az elsőnek kamatyát huszszor, a másadikat huszonötször véve örökre megváltatott. Így Bajorországban 1818diki constitutio, Vürtembergben és Badenben 1819. és 1820diki constitutio szerént minden jobbágyi terhek megválthatása és abban egy igen czélarányas út és mód határozottatott.

Poroszországnak bölts és polgárai boldogságát elősegíteni kívánó kormánya valójában példát adott Európának a nélkül, hogy francia utanozásnak lehessen mondani. 1806ban eltörölte azon minden előhaladást meggátló és jóllét kutszejét kiszárasztó törvényt melynél fogva nemes nem vehetett paraszt, és paraszt nem nemes jószágot, ezt követték az 1811-iki, 1816-iki, 1818-iki és 1819-iki Decretumok, melyeknek következésében a parasztnak birtoka, valóságos tulajdonává lett, úgy azonban, hogy a mely jószágot, vagy telket a földes ur örökösön (mit

Erbrecht) adott volt által parasztjának, annak egy harmad része, mely birtokot pedig nem örökösön, mit Erbrecht adott volt által annak fele vissza jött a' földes urra; vigyázzattal lévén arra, hogy a' jószágok commassálva lévén, a' haszonvehetetlenségig el ne daraboltassanak. A' jószágon fekvő terhek, dézmák, robották, és minden egyéb megbecsültetvén pénzre tétettek által, mely mint kamat úgy tekintve, és a' kamatot 25-szer véve, lón az örökösön minden terheket megváltó summa. Későbbre már 1831ben a' Bádeniország gyűlésen másképpen fejlődtek ki a' vélekedések, és Rotteck ajánlására Badenre nézve a' megváltó summát sokkal becsin alól tették a' megváltandó tehernek, 's ennek is egy részét a' status hordozza, L. Allgm. Zeit. nro 342 beil.

Ezekből áttalláthatni, hogy minden status, mely az idő kívánságait bölcsen szemelőtt tartotta, polgárjainak egyik felekezetén segíthetett a' nélkül, hogy a' másikat letiporja, ellenben a' franczia aristocratiának, későn nyilván fel szemé, a' mit elvesztett, méltán többé soha vissza nem kapja. Boldog ki más kárán tanul.

X X X

Igazítás.

A' N. Társalkodó 6dik számában a' 89dik lapon 14dik sorban Lapié és Grimon helyett olvasd: Lapie, Grimm.